МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**ISSN 3083-6557 print**

# НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

## Гуманітарні та соціальні науки: сучасні тренди й виклики

**Випуск 2 (49), 2025**

Київ
2025

# ЗМІСТ

## НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

**“Гуманітарні та соціальні науки: сучасні тренди й виклики”**
(*13 листопада 2025 р.*)


***Сергій СИНЯКОВ***
*Соціально-гуманітарні науки в нових реаліях* ..... 8

***Андрій БОЖКОВ***
*Роль ЮНЕСКО в сучасних дипломатичних процесах 2020–2025 років: м’яка сила через просування Цілей сталого розвитку* ..... 12

***Іван БАХОВ***
*Вплив ChatGPT на покращення навичок англійської мови студентів* ..... 16

***Тамара НИЧ***
*Трансформація ролі й місії сучасного університету* ..... 21


### ФІЛОСОФСЬКІ АСПЕКТИ ГУМАНІТАРНИХ І СОЦІАЛЬНИХ НАУК: СМИСЛИ, ЦІННОСТІ, МЕТОДИ


***Наталія ПАЛЬМ***
*Штучний інтелект як загроза майбутньому людства: філософський аспект* ..... 26


### ФІЛОЛОГІЯ ТА ПЕРЕКЛАД: МІЖКУЛЬТУРНА КОМУНІКАЦІЯ І ГЛОБАЛІЗАЦІЯ


***Настасія ГИЧКО***
*Засоби наочного абстрагування від реалій жорстокості на прикладі персонажа роману “Благоволительки”* ..... 30

***Богдан ЗАВЕРУХА***
*Відмінності міжкультурної комунікації в локалізації аудіовізуального контенту* ..... 40

***Дар’я КАЛУГІНА***
*Збереження ритму та ритму як ключовий аспект перекладу поетичних творів у сучасній гуманітарній науці* ..... 47

***Дар’я КАЛУГІНА***
*Передача образності, символіки та стилю автора як виклик сучасного поетичного перекладу* ..... 53

3. *Díaz-Cintas J.* (2009). Introduction – Audiovisual Translation: An Overview of its Potential. *New Trends in Audiovisual Translation.* UK: Multilingual Matters, 1–2.
4. *Díaz-Cintas J.* (2010) Subtitling. Handbook of Translation Studies. / ed. Y. Gambier, L. van Doorslaer. Amsterdam: John Benjamins Publishing, 344–345.
5. *Pedersen J.* (2011) Subtitling Norms for Television: An Exploration Focussing on Extralinguistic Cultural References. Amsterdam: John Benjamins Publishing, 242.
6. *Venuti, L.* (1995). The Translator's Invisibility: A History of Translation. Routledge, 95–100.
7. *Перванчук, Т. Б.* (2021). Аудіовізуальний переклад: основні види та особливості. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. 2021. Т. 32 (71). № 4. Ч. 2. 124–125.
8. *Кузенко, Г. М.* (2023). Аудіовізуальний переклад як засіб міжкультурної комунікації. *Академічні студії*. 2023. Вип. № 1. 63–64.
9. *Єлісєєва, С. В.* (2021). Аудіовізуальний переклад як аспект євроінтеграції. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. 2021. Т. 32 (71). № 2. Ч. 2. 34–35.
10. *Тищенко О., Вовк М., Башинська А.* (2023). Специфіка передачі лексико-граматичних трансформацій в аудіовізуальному тексті. *Львівський філологічний часопис*: зб. наук. пр. 2023. № 13. 192–201.

***Дар'я КАЛУГІНА***
*здобувачка вищої освіти магістратури 2 курсу*
*за спеціальністю "Філологія" МАУП*

*Науковий керівник*:
***Ольга КУРБАНОВА**, кандидат філологічних наук,*
*доцент кафедри іноземних мов та перекладу МАУП*

# ЗБЕРЕЖЕННЯ РИТМУ ТА РИМИ ЯК КЛЮЧОВИЙ АСПЕКТ ПЕРЕКЛАДУ ПОЕТИЧНИХ ТВОРІВ У СУЧАСНІЙ ГУМАНІТАРНІЙ НАУЦІ

**Вступ**

Переклад поетичних творів є однією з найскладніших і водночас найцікавіших сфер перекладознавства. На відміну від прозового тексту, поезія насичена ритмом, римою, символами, метафорами, алегоріями й іншими художніми засобами, що ускладнює процес її адекватного відтворення іншою мовою. Завдання перекладача полягає не лише в передачі змісту, а й у збереженні емоційної, образної, культурної та стилістичної цілісності оригіналу. Саме ця багатогранність поетичного тексту робить його предметом пильної уваги як перекладачів-практиків, так і науковців.

*Актуальність дослідження* зумовлена постійним інтересом до питань міжмовної трансформації поетичного тексту в умовах глобалізації та активного

міжкультурного діалогу. Поетичні твори несуть у собі не лише естетичну, а й глибоку культурну, емоційну та національну інформацію. Невдалий переклад може призвести до втрати автентичності твору або його нерозуміння іноземною аудиторією, що актуалізує потребу в науковому осмисленні специфіки поетичного перекладу.

*Мета дослідження* — теоретичне й практичне осмислення специфіки перекладу поетичних творів, зокрема виявлення основних труднощів, стратегій і підходів, які забезпечують адекватність перекладу та збереження естетичної цінності оригіналу.

**Методи й методика дослідження**

Дослідження спирається на теоретичний аналіз наукових праць вітчизняних і зарубіжних дослідників. Значний внесок у розвиток української перекладацької школи зробили М. Лукаш [9], Г. Кочур [9], Д. Паламарчук [10], які наголошували на важливості збереження художньої форми й образності. Сучасні дослідники — І. М. Гольтер [3], В. М. Кікоть [7], Н. А. Іщенко [5], Н. О. Ємець [6] — розглядають поетичний переклад як складний інтерпретаційний процес, у якому перекладач виступає співтворцем нового тексту. Серед зарубіжних науковців варто відзначити Е. Ніду [17], А. Лефевра [15], Г. Леві [16], Г. Ґадамера [18], Ж. Дерріду [19], які акцентували увагу на співвідношенні змісту й форми, культурних кодів та інтерпретаційної природи поезії.

Використано порівняльно-аналітичний, структурно-семантичний та описовий методи, що дозволили дослідити особливості передачі ритму й рими в поетичному перекладі.

Методика передбачає аналіз конкретних прикладів перекладів англомовної поезії українською мовою (зокрема сонетів В. Шекспіра в перекладі Д. Паламарчука [10]) із метою виявлення принципів адаптації ритміко-інтонаційної структури й системи римування. Обґрунтовано вибір згаданих методів, оскільки вони дозволяють виявити закономірності між формою та змістом у процесі перекладу поетичних текстів.

**Результати дослідження**

Дослідження показало, що збереження ритму й рими є ключовим чинником адекватності поетичного перекладу. Ритм формує архітектоніку вірша, задає його темп та інтонацію, а рима виконує функцію звукового та смислового зв'язку між рядками.

Українська перекладацька традиція тяжіє до творчої адаптації ритму з урахуванням мелодики мови-цілі. Наприклад, М. Лукаш [9] у своїх перекладах свідомо жертвував точністю змісту задля збереження поетичної форми, що відповідало принципу функціональної еквівалентності. Аналіз сонета 18 В. Шекспіра у перекладі Д. Паламарчука [10] показав, що ритмічні й мелодійні особливості оригіналу можуть бути успішно передані за рахунок перебудови синтаксису й адаптації лексики до природного звучання української мови.

Встановлено, що англійська мова з її фіксованим наголосом і короткими словами сприяє створенню регулярних метричних структур (зокрема п'ятистопного ямба), тоді як українська мова потребує більшої гнучкості в ритмічному оформленні.

**Аналіз й обговорення результатів дослідження**

Отримані результати підтверджують, що передача ритму й рими вимагає від перекладача поєднання технічної майстерності та художньої інтуїції. Вибір між точністю змісту та збереженням форми визначає характер перекладу: він може бути технічно точним або емоційно виразним.

Ритм і рима в перекладі мають не лише естетичне, а й культурне значення. Вони формують поетичну ідентичність твору, впливають на сприйняття читачем, створюють інтонаційний малюнок і стильову завершеність. Перекладач діє як співтворець нового художнього тексту, адаптуючи оригінальну поетичну структуру до особливостей мови перекладу.

Зіставлення перекладів різних авторів засвідчує, що успішне збереження ритму й рими можливе за умови дотримання принципів функціональної еквівалентності та естетичної доцільності. Перекладач має знайти баланс між змістом, ритмом і римою, забезпечуючи гармонійність і природність звучання перекладеного твору.

Теоретичне й практичне осмислення специфіки перекладу поетичних творів, виявлення основних труднощів, стратегій і підходів, що дозволяють забезпечити адекватність і збереження естетичної цінності оригіналу.

Збереження ритму й рими в поетичному перекладі — це насамперед робота з ритміко-інтонаційною структурою тексту, що вимагає точного оперування категоріями метру, стопи, інтонаційної організації та лексичного ритму. Відправною точкою для перекладача стає аналіз вихідної метричної схеми: ідентифікація типу віршованого розміру, розподілу ударних і ненаголошених складів, структури строфи та взаємодії звукової організації вірша з інтонацією. У цьому сенсі поняття ритміко-інтонаційної системи охоплює не лише правила віршування, але й природну довжину голосних, властиву мові-джерелу. Згідно з академічним визначенням [1], звукова структура вірша — це система вимови наголошених і ненаголошених, довгих і коротких складів, а також вчення про співвідношення складів у вірші; сукупність правил віршування. У класичному англійському вірші — як, наприклад, у драматургії Вільяма Шекспіра [11] — застосовується п'ятистопний ямб як домінантна модель. У цьому розмірі ритмічний акцент припадає на другий склад кожної стопи, що створює регулярну метричну сітку. Саме ця регулярність стає вихідною структурною основою для подальшого стилістичного варіювання: введення жіночого закінчення, зміна довжини рядка, інверсія метру тощо. При перекладі збереження п'ятистопного ямба супроводжується численними компромісами: як на рівні синтаксису, так і лексики.

Одним із найважливіших елементів поезії є ритм. Це не просто чергування складів і наголосів — ритм формує внутрішню архітектоніку вірша, задає

його темп та інтонацію, допомагає читачеві відчути поезію “на слух”, навіть читаючи її подумки. Завдяки ритму поетичний текст легше запам’ятовується, звучить гармонійно та впізнавано. Якщо ж ритм порушується або звучить неприродно в перекладі, це одразу позначається на сприйнятті вірша — він втрачає свою мелодійність, виразність і магію. У межах української перекладацької традиції [3;7] спостерігається тенденція до творчої адаптації ритму, з урахуванням особливостей цільової мови. Наприклад, відомий український перекладач М. Лукаш [9] у своїх перекладах часто жертвував точністю змісту задля збереження поетичної форми, що дозволяло створити естетично повноцінний текст. Такий підхід відповідає концепції функціональної еквівалентності, де пріоритет надається естетичному ефекту, а не буквальному перенесенню змісту.

У контексті сучасної гуманітарної науки поетичний переклад розглядається не лише як мовна трансформація, а як форма культурного медіації, що поєднує лінгвістичні, літературознавчі, філософські й естетичні аспекти. Перекладач виступає як активний учасник міжкультурного діалогу, який не просто передає текст, а реконструює його в новому семіотичному полі. Збереження ритму й рими в цьому процесі набуває особливого значення, адже саме ці елементи формують поетичну ідентичність твору, його жанрову природу й емоційний резонанс. У цьому сенсі переклад поезії стає предметом міждисциплінарного аналізу, що охоплює теорію літератури, герменевтику, когнітивну поетику й культурологію.

Рима відіграє важливу роль у поетичному перекладі, виконуючи не лише звукову, а й смислову функцію — вона поєднує рядки, створює гармонію, акцентує образи й може нести підтекст. У класичних англомовних сонетах римування має чітку структуру (АБАБ, ААББ, АББА), яку непросто передати українською, тому перекладач мусить вирішувати: зберігати форму чи адаптувати її до норм мови перекладу. Наприклад, Джордж Байрон [21] у своїх творах (зокрема, у “Паломництві Чайльд Гарольда” [21]) використовує складні схеми римування, що важко передати без втрати змісту в перекладі. Деякі перекладачі свідомо жертвують точністю римування задля збереження змісту. Інші ж, навпаки, прагнуть відтворити риму, навіть якщо це вимагає значних трансформацій оригінального тексту. Збереження рими в перекладі потребує постійного балансування: відхилення від лексичної точності можливе лише тоді, коли рима передає функціональну навантаженість оригіналу — інакше вона перетворюється на порожню формальність, позбавлену смислового наповнення.

Рима, як елемент поетичної композиції, також викликає труднощі в перекладі. Вона може бути граматичною, лексичною, асонансною або дотичною, її збереження вимагає лексичної гнучкості та творчого переосмислення. Часто перекладач змушений змінювати порядок слів, використовувати синоніми або перебудовувати фрази, щоб досягти римування без втрати змісту. Це створює напругу між формою та змістом, яку перекладач має вирішувати залежно від жанру, стилю та очікувань аудиторії.

У практиці перекладу трапляється багато ситуацій, коли буквальне відтворення тексту є неможливим. Наприклад, у випадку адаптації змісту можна побачити в тому ж Сонеті 18 Шекспіра [11]:

> *Shall I compare thee to a summer's day?/Thou art more lovely and more temperate... Переклад Дмитра Паламарчука: Чи зрівняти тебе з літнім днем ясним?/Ти прекрасніший, ти миліший в спеку...* [10].

Перекладач не просто переклав слова, а адаптував їх до української ритміки, зберіг емоційність і ніжність оригіналу.

Однією з головних складностей, із якою стикається перекладач, є необхідність зберегти або адаптувати ритм і риму, що є невід'ємною частиною поетичної форми. Вірш часто звучить красиво саме завдяки цим елементам. Проте зберегти їх при перекладі не завжди легко, особливо якщо на першому місці стоїть точність змісту. Тому перекладач має зробити вибір: або залишити зміст максимально близьким до оригіналу, або пожертвувати ним заради збереження ритмічної гармонії. Цей вибір і визначає, яким буде результат — технічно точним чи емоційно виразним.

Збереження ритму й рими в перекладі поезії значною мірою залежить від структурних особливостей мови-джерела й мови-мети. Англійська мова має фіксовану наголошеність, короткі слова, багатий арсенал односкладових дієслів, що сприяє створенню регулярного метру — зокрема п'ятистопного ямба, який домінує в англійській поезії від В. Шекспіра до сучасників. Українська мова, навпаки, характеризується вільним наголосом, довшими словами, більшою синтаксичною гнучкістю, що ускладнює пряме перенесення англійського метру.

Це означає, що перекладач має не просто "перекласти" ритм, а перетворити його, адаптувавши до природної мелодики української мови. Наприклад, збереження п'ятистопного ямба часто вимагає перебудови синтаксису, заміни лексем, введення інверсій або навіть зміни граматичних форм. У цьому сенсі перекладач діє як поет-архітектор, який будує нову ритмічну структуру, зберігаючи емоційний тон і жанрову природу оригіналу. Рима також має мовну специфіку. В англійській поезії часто використовуються точні рими з односкладовими словами (love-dove, night-light), тоді як в українській традиції переважають багатоскладові рими, іноді з асонансом або консонансом. Це створює додаткові труднощі: перекладач має знайти римовану пару, яка не лише звучить природно, а й не спотворює зміст. У цьому процесі важливо уникати формального римування, яке не несе смислового навантаження, натомість прагнути до функціональної рими, що підсилює образ, емоцію або інтонацію.

Сучасна гуманітарна наука розглядає ці виклики як частину інтерпретаційної свободи перекладача, яка має бути обґрунтованою, естетично вмотивованою та культурно релевантною. Збереження ритму й рими — це не лише технічна задача, а естетичне рішення, яке формує нову поетичну реальність у межах іншої мовної системи.

**Висновки**

Збереження ритму й рими в перекладі поетичних творів є не лише технічним завданням, а естетичним і культурним викликом, що вимагає від перекладача поєднання філологічної майстерності, поетичного слуху й інтерпретаційної гнучкості. Ритм формує архітектоніку вірша, задає його темп, інтонацію та емоційний тон, тоді як рима виконує функцію звукового зв'язку, смислового акценту й стилістичної завершеності. Їхнє збереження забезпечує поетичну впізнаваність тексту, його естетичну цілісність і жанрову природу.

Аналіз теоретичних положень і практичних прикладів перекладу англомовної поезії українською мовою засвідчує, що перекладач постійно балансує між точністю змісту та збереженням поетичної форми. Успішний переклад — це завжди результат творчого компромісу, де ритм і рима не просто відтворюються, а адаптуються до природної мелодики цільової мови. Такий підхід відповідає концепції функціональної еквівалентності, яка надає перевагу естетичному ефекту над буквальною точністю.

У межах сучасної гуманітарної науки поетичний переклад розглядається як міждисциплінарне явище, що поєднує лінгвістичні, літературознавчі, когнітивні й культурологічні аспекти. Збереження ритму й рими — це не лише формальна вимога, а засіб передачі поетичної енергії, стилю автора й емоційного впливу на читача. Перекладач, який працює з поетичним текстом, фактично творить нову художню реальність, здатну зберегти дух оригіналу й водночас зазвучати автентично в іншій мовній культурі.

## Джерела


1. *Андрусишин, Б. І.* (2018). Основи теорії художнього перекладу: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури.
2. *Бондаренко, І.* (2021). Методологія художнього перекладу: навч. посіб. Київ: ВД Дмитра Бураго.
3. *Гольтер, І. М.* (2020). Складність та особливості перекладу в поетичних творах: майстерність перекладача. *Науковий вісник ДДПУ ім. І. Франка. Мовознавство*, (9), 56–60.
4. *Івасюк, О. Я.* (2020). Відтворення ритмічних і мелодійних домінант як засіб досягнення адекватності перекладу віршованого тексту. *Іноземна філологія*, (98), 93–97.
5. *Іщенко, Н. А.* (2022). Особливості перекладу англомовної поезії. *Закарпатські філологічні студії*, 28(1), 106–112.
6. *Ємець, Н. О.* (2022). До питання перекладу поетичних текстів. *Закарпатські філологічні студії*, 19(2), 95–102.
7. *Кикоть, В. М.* (2020). Образна матриця та переклад поезії: монографія. Черкаси: Видавець Чабаненко Ю. А.
8. *Коломієць, Л.* (2021). Концептуально-методологічні засади сучасного українського поетичного перекладу: монографія. Київ: Вид.-поліграф центр "Київський університет".
9. *Павличко, Д. І.* (2016). Переклад поезії. Київ: Основи.
10. *Паламарчук, Д.* (2018). Вибрані переклади англійської поезії. Харків: Фоліо.

11. *Шекспір, В.* (2021). Сонети (пер. І. Франка). Львів: Каменяр.
12. *Шекспір, В.* (2020). Сонети (пер. Л. Первомайського). *Всесвіт*, (4), 67–70.
13. *Bassnett, S.* (2016). Translation and World Literature. London: Routledge.
14. *Bassnett, S.* (2020). Concrete poetry, playfulness and translation. In J. Corbett & T. Huang (Eds.). *The Translation and Transmission of Concrete Poetry* (pp. 9–20). Abingdon: Routledge.
15. *Lefevere, A.* (2021). Translating poetry: Seven strategies and a blueprint (pp. 102–120). Assen: Van Gorcum.
16. *Levy, J.* (2011). The Art of Translation. Amsterdam: John Benjamins.
17. *Nida, E. A.* (2012). Principles of correspondence. In L. Venuti (Ed.). *The Translation Studies Reader* (3rd ed., pp. 141–155). London: Routledge.
18. *Gadamer, H.-G.* (2006). Truth and Method. London: Continuum.
19. *Derrida, J.* (2016). Of Grammatology. 40th Anniversary Edition. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
20. *Venuti, L.* (2019). Contra instrumentalism: A translation polemic. Lincoln: University of Nebraska Press.
21. *Мисик, В.* (2022). Поезії Джорджа Байрона / пер. з англ. В. Мисика. Київ: Дніпро.

***Дар'я КАЛУГІНА***
*здобувачка вищої освіти магістратури 2 курсу МАУП*
*за спеціальністю "Філологія"*

*Науковий керівник*:
***Ольга КУРБАНОВА**, кандидат філологічних наук,*
*доцент кафедри іноземних мов та перекладу МАУП*

# ПЕРЕДАЧА ОБРАЗНОСТІ, СИМВОЛІКИ ТА СТИЛЮ АВТОРА ЯК ВИКЛИК СУЧАСНОГО ПОЕТИЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ

**Вступ**

У сучасному перекладознавстві поетичний переклад є одним із найскладніших видів перекладацької діяльності, адже поезія — це не лише ритм і рима, а й глибока образність, символіка та індивідуальний стиль автора. Передача цих елементів вимагає від перекладача не просто технічної точності, а глибокого занурення в художню логіку тексту, його інтонацію та культурний код. У цьому контексті постає естетичний і філософський виклик: зберегти поетичну цінність оригіналу, адаптуючи його до іншої мовної системи без втрати стилістичної глибини та авторського голосу.

*Актуальність дослідження* зумовлена зростанням ролі перекладної поезії в міжкультурному діалозі, а також передачею образності, символіки та стилю